

3 Metsätalous

3.1 Puuvarojen käyttö

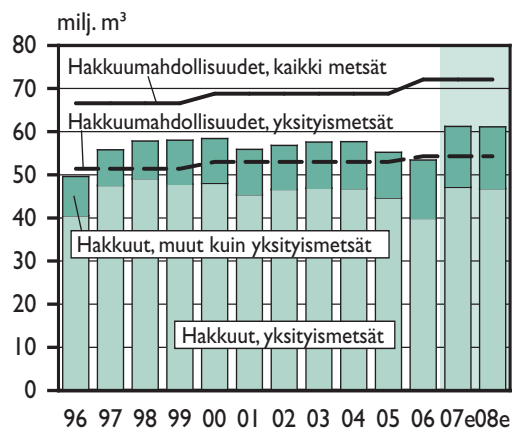
Suomen metsävarat ovat runsaat, mutta teollisuuden puuhuolto perustuu jo lähes neljänneksen verran tuontipuuhun. Koivun osalta tuonti on välttämätöntä, koska sen käyttö on kolmanneksen enemmän kuin kotimaiset hakkuumahdollisuudet. Vuosina 2004–2006 teollisuus käytti puuta keskimäärin 73 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, josta kotimaisen puun osuus oli 55 miljoonaa kuutiota. Tänä ja ensi vuonna teollisuus käyttää puuta selvästi enemmän, ja kasvu kohdistuu kotimaiseen puuhun.

Suomessa on lähes 23 miljoonaa hehtaaria metsää, ja puuston kokonaismäärä on noin 2 200 miljoonaa kuutiometriä. Tästä männyn osuus on 50, kuusen 30, koivun 16 ja muiden lehtipuiden 4 prosenttia. Puuston vuotuinen kasvu on noin 98 miljoonaa kuutiometriä. Puuntuotannon ulkopuolelle on rajattu 1,9 miljoonaa hehtaaria metsää pääasiassa Pohjois-Suomessa. Metsätaloutta voidaan siten harjoittaa noin 21 miljoonan hehtaarin alueella, jolla on puustoa lähes 2 100 ja vuotuista kasvua noin 95 miljoonaa kuutiometriä (kasvuprosentti 4,6). Kun puuston poistuma on noin 68 miljoonaa kuutiometriä vuodessa (poistumaprosentti 3,3), puuvaranto lisääntyy hiukan joka vuosi.

Suurin kestävä hakkuumahdollisuus on noin 72 miljoonaa kuutiometriä käyttöpuuta vuodessa, ja metsänhoidollisesti perusteltavissa oleva maksimi (hakkuumahto) peräti 97 miljoonaa kuutiometriä,

kaikki puulajit mukaan lukien. Teollisuuspuun mitat täyttävän puun hakkuukertymä (kuva) on viime vuosina ollut noin 56 miljoonaa kuutiometriä eli 78 prosenttia laskennallisesta hakkuumahdollisuudesta. Yksityismetsien käyttöaste on hieman korkeampi.

Yksityiset omistavat puuntuotantometsistä noin 61 prosenttia, valtio 24, yhtiöt 9 ja muut omistajaryhmät 6 prosenttia. Valtion metsäomaisuus on keskittynyt Pohjois-Suomeen, mikä näkyy alhaisena puuston keskikasvuna verrattuna muiden omistajaryhmien metsiin. Puuston kasvusta yksityismetsien osuus on 69, valtion 14, yhtiöiden 11 ja muiden omistajaryhmien 6 prosenttia. Teollisuuden puuhuollon näkökulmasta yksityismetsien merkitys on keskeinen, sillä noin 80 prosenttia teollisuuden käyttämästä kotimaisesta raakapuusta tulee niistä.

Lähde: Metla

Teollisuuspuun hakkuut ja suurin kestävä hakkuumahdollisuus.

Teollisuuden puunkäyttö ja kotimaiset hakkuumahdollisuudet.

Puulaji	Käyttö 2004–2006, milj. m ³ /v		% hakkuu- mahdollisuuksista	
	Kotim. puu	Kaikki puu	Kotim. puu	Kaikki puu
Mänty	23,6	26,8	72	82
Kuusi	23,5	27,7	92	108
Koivu	7,0	14,7	63	132
Yhteensä	54,1	69,2	78	100

Teollisuus käytti lisäksi haapaa ja puulajeittain erittelemätöntä tuontipuuta 3,5 milj. m³/v. Hakkuumahdollisuus on suurin kestävä.

Lähde: Metla

Yksityismetsien tarjonnan osuus kaikesta teollisuuden puusta on noin 60 prosenttia. Osuus on ollut hitaasti laskeva samalla kun tuontipuun osuus on noussut jo 25 prosenttiin. Kuluva vuosi merkitsee käännettä näille kehityssuunnille: kotimaisen puun osuus kasvaa, ja vastaavasti tuontipuun osuus vähenee.

Taulukkoon on koottu vertailu teollisuuden puunkäytöstä suhteessa suurimpiin kestäviin hakkuumahdollisuuksiin. Hakkuumahdollisuuslaskelmat perustuvat tietoihin puuston määrästä, rakenteesta ja kasvusta sekä olettamukseen metsänhoidon tason säilymisestä. Laskelma osoittaa tason, jolle hakkuut voivat nousta ilman että tulevat hakkuumahdollisuudet pienenisivät. Metsäntutkimuslaitoksessa tehty laskelma on luonteeltaan optimointilaskelma, jossa muun muassa eri raakapuulajien hintasuhteet vaikuttavat hakkuumahdollisuusarvion rakenteeseen.

Hakkuumahdollisuudet ovat hieman nousseet, koska puuston määrä on jatkuvasti lisääntynyt, ja metsänhoito on ollut melko voimaperäistä. Vuonna 2005 käyttöön tulleissa uusituissa hyvän metsänhoidon suosituksissa (Tapio) mm. metsiköiden uudistamiskypsyyskriteerejä väljennettiin, mikä nosti hakkuumahdollisuuksia. Näin on käynyt erityisesti Pohjois-Suomen männiköissä.

Kestävät hakkuumahdollisuudet lyhytaikaisesti ylittävät hakkuut eivät vähennä tulevia hakkuumahdollisuuksia. Tällaista metsänhoidollisesti perusteltavissa olevaa liikkumavaraa on Suomen metsissä

erittäin runsaasti. Tätä mahdollisuutta on kuusen osalta myös hyödynnetty, niin että kuusivaranto on vuosien 2004–2006 mittausten mukaan hieman pienentynyt.

Puunkäytön lisäämismahdollisuuksia on puuvarojen kannalta selvimmin ja välittömimmin männylä, sekä tukki- että kuitupuun osalta. Koivun käyttö on kolmanneksen yli kotimaisten hakkuumahdollisuuksien tason. Vähän yli puolet koivun teollisesta käytöstä onkin tuontikoivun varassa. Silti kotimaisten koivuvarojen käyttöaste ei ole kovin korkea. Koivun hankintaa vaikeuttaa se, että huomattava osa koivusta kasvaa sekapuuna havupuuvaltaisissa metsissä ja hieskoivu pääasiassa ojitetuilla turve- mailla. Vain 9 prosenttia metsistä on koivuvaltaisia. Kuusivarat ovat tämän vertailun mukaan lähes täyskäytössä, ja kuusta on viime vuosina tuotu suuria määriä, vuosittain 5–6 miljoonaa kuutiometriä.

Ei-teollisen raakapuun käytön eli pääasiassa kiinteistöjen polttopuun päämerkitys on energiataloudellinen, mutta sillä on myös metsänhoidollista merkitystä. Nuorten metsien hoidossa pienpuuta haketetaan energiapuuksi kasvavia määriä. Sillä voi olla entistä suurempi metsänhoidollinenkin merkitys, jos teollisuuspuun ostajien kiinnostus ensiharvennusleimikoita kohtaan vähenee.

Kansallisen metsäohjelma 2010:n (vuodelta 1999; uusi KMO 2015 valmistuu ensi vuoden alussa) tavoitteena on lisätä kotimaisen teollisuuspuun ja energiapuun käyttöä. Teollisuuspuun osalta käytön kasvu ei ole lähtenyt alkuun, mutta metsähakkeen, joka on pääasiassa avohakkuualojen hakkuutähdettä, energiakäyttö on viisinkertaistunut vuodesta 1999. Viime vuonna metsähaketta käytettiin lämpö- ja voimalaitoksissa 3,1 miljoonaa kuutiometriä. Teollisuustuotteisiin kelpaamattoman puuaineksen käyttö energiantuotannossa on kaiken kaikkiaan suurimittaista: puuperäisen energian osuus on noin 20 prosenttia Suomen kaikesta energiankulutuksesta. Metsäteollisuuden energiankulutuksesta noin 60 prosenttia kätetään puuperäisellä energiantuotannolla (selluteollisuuden jäteliemet, puun kuori, puru yms.).

3.2 Raakapuemarkkinat

Kuluvana vuonna mänty- ja kuusitukkien kantohinnat ovat nousseet korkeimmalle tasolle sitten vuoden 1973 öljykriisin, kun sahatavaran kysynnän kasvun aiheuttama voimakas hinnannousu siirtyi myös havutukkien hintaan. Harvinaisen nopeaa hintakehitystä voimistivat kuluneen talven huonot korjuusäät, jotka aiheuttivat vuodenajalle poikkeuksellisen kesä- ja kelirikkokorjuukelpoisten leimikoiden kysynnän kasvun. Kuluvana vuonna havutukkien kantohintojen ennakoidaan nousevan lähes 40 prosentilla edellisvuodesta. Koivutukkien kantohinnat nousevat havutukkeja huomattavasti hitaammin, sillä sahatavaran hinnannousu ei ole tarttunut vaneriin. Samoin paperimarkkinoiden vaatimaton hintakehitys on jarruttanut kuitupuun kantohintojen nousua. Kuitupuun kantohinnat nousevat kuluvana vuonna silti 12–25 prosenttia. Havutukkien päätehakkuista saatava runsas puuntarjonta vetää kaikkien puutavaralajien yhteishakkuut uuteen ennätykseen. Markkinahakkuiden ennakoidaan nousevan viime vuodesta 15 prosentilla 59 miljoonaan kuutiometriin vuonna 2007. Puun tuonnin ennakoidaan vähenevän noin 10 prosentilla.

Vuonna 2008 sahatavaran tuotannon ja hintojen lievä aleneminen sekä korjuukustannuksiltaan kalliimpien harvennushakkuiden osuuden lisääntyminen johtavat havutukkien alenevaan kantohintakehitykseen. Havutukkien koko vuoden keskihintojen ennustetaan kuitenkin laskevan vain hieman kuluvan vuoden tasosta. Vanerintuotannon säilyessä ennallaan havutukkivaltaisten hakkuiden vähentyminen parantaa koivutukkien kysyntää ja koivutukin kantohinnan odotetaan hieman nousevan. Kokonaisuudessaan tukkipuun hakkuiden ennustetaan pienenävän 6 prosentilla kuluvan vuoden hakkuiden. Venäjän tuontipuulle kohdistuvat puutullit vähentävät tukkien ja havukuitupuun tuontia ensi vuonna vielä maltillisesti. Paperintuotannon kasvu, Venäjän tukkien ja havukuitupuun tuontiin vuonna 2009 kohdistuva tullikorotuksen uhka sekä korjuuolojen riskien ennakointi lisäävät kuitenkin jo ensi vuonna erityisesti havukuitupuun kysyntää kotimaasta.

Kuitupuun kantohintojen ennustetaan nousevan ensi vuonna 7–10 prosentilla ja hakkuiden lisääntyvän 5 prosentilla kuluvasta vuodesta. Koivukuitupuulla kysynnän kasvua rajoittaa lehtisellun lisääntyvä tuonti Etelä-Amerikasta ja havukuitupuulla hakkeen tuonnin lisääntyminen. Yhteensä markkinahakkuut säilyvät lähes ennallaan kuluvaan vuoteen verrattuna.

Markkinahakkuissa ennätys vuonna 2007

Tänä vuonna havutukkien hinnat ovat korkeimmillaan sitten vuoden 1973 öljykriisin, kun viime vuonna alkanut sahatavaran hinnannousu siirtyi myös havutukkien hintaan. Kuluvana vuonna sekä mänty- että kuusitukkien keskikantohintojen ennakoidaan nousevan lähes 40 prosentilla vuoden 2006 tasosta. Hintojen nousu on lisännyt puun tarjontaa ja havutukkeja on ostettu syyskuun loppuun mennessä yhteensä yli kaksinkertainen määrä viime vuoteen verrattuna.

Muilla puutavaralajeilla hintojen nousu on ollut huomattavasti maltillisempaa, mutta niiden tarjonta on lisääntynyt merkittävästi havutukkien ohessa. Kuluvana vuonna käydyssä päätehakkuuvaltaisessa puukaupassa metsänomistajien myyntipäätökset ovat perustuneet leimikoiden pääpuutavaralajien eli havutukkien hintakehitykseen. Päätehakkuuleimi-koista kertyy samalla koivutukkeja ja kuitupuuta. Kuitupuun ostot ovat lisääntyneet yli 50 prosentilla. Lähtötasoltaan matalat mänty- ja koivukuitupuun hinnat ovat nousseet selvästi enemmän kuin kuusikuitupuun hinnat. Kuluvana vuonna mänty- ja koivukuitupuun kantohintojen ennustetaan olevan 24–25 prosenttia ja kuusikuitupuun 12 prosenttia viime vuotta korkeampia. Koivutukien kantohintojen ennustetaan nousevan 10 prosentilla. Koivutukien hinnannousu ei ole ollut samaa suuruusluokkaa kuin havutukeilla, mutta niitäkin on ostettu lähes kaksinkertainen määrä vuoteen 2006 verrattuna. Tästä huolimatta vaneriteollisuus on korjuuongel-

mista johtuen kärsinyt koivutukkipulasta.

Kesä- ja kelirikkkoleimikoiden kysyntä oli jo talvella ennätysvilkast. Poikkeuksellisen leuto talvi 2006/2007 aiheutti puunkorjuussa ongelmia, minkä vuoksi suuri osa talvileimikoiden korjuusta siirtyi tulevalle talvelle. Teollisuuden valmiin puutavaran kesävarastot olivat vain 6 miljoonaa kuutiometriä, mikä on 3 miljoonaa kuutiometriä alempi kuin viitenä edellisenä vuonna keskimäärin. Kuluneena kevät- ja kesäkautena kesä- ja kelirikkkoleimikoiden korjuu oli merkittävästi tavallista suurempaa. Tammi-elokuussa tukkien hakkuut olivat viidesosan ja kuitupuun kymmenesosan viime vuotta suuremmat. Talvella 2007/2008 on odotettavissa runsaita, jo aikaisemmin ostettujen talvikorjuukelpoisten leimikoiden hakkuita. Runsas puuntarjonta johtaa vuonna 2007 ennätysuuriin markkinahakkuisiin. Tästä huolimatta teollisuuden kasvanut puunkäyttö pitää valmiin puutavaran talvivarastot suunnilleen viime vuoden tasolla, vajaassa 8 miljoonassa kuutiometrissä. Metsäteollisuuden pystyleimikkovarannot ovat hyvät, sillä lokakuusta 2006 syyskuuhun 2007 puuta on ostettu tilastojen mukaan ennätyselliset 45 miljoonaa kuutiometriä.

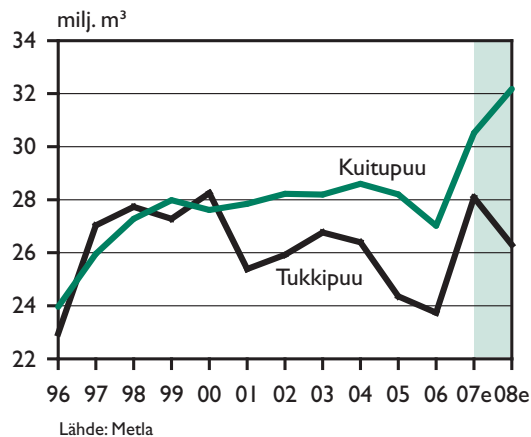
Kuluvana vuonna markkinahakkuiden ennakoidaan olevan yksityismetsissä 47, Metsähallituksen metsissä runsaat 5 ja yhtiöiden metsissä 6,5 miljoonaa kuutiometriä. Yhteensä markkinahakkuiden ennakoidaan olevan lähes 59 miljoonaa kuutiometriä. Markkinahakkuut kasvavat vuodesta 2006 eniten yksityismetsissä, lähes 20 prosenttia, kun taas yhtiöiden ja Metsähallituksen metsissä hakataan suunnilleen saman verran kuin edellisenäkin vuonna. Yhteensä markkinahakkuut kasvavat 15 prosenttia viime vuodesta.

Myös muualla Euroopassa kuluneen vuoden puumarkkinat ovat olleet poikkeukselliset. Tammi-kuussa 2007 Kyrill-myrsky kaatoi Keski-Euroopassa, pääasiassa Saksassa ja Tsekin tasavallassa, noin 42 miljoonaa kuutiometriä puuta ja Ruotsissa Permyrsky noin 12 miljoonaa kuutiometriä. Yhteensä myrskytuhot olivat Euroopassa noin 54 miljoonaa kuutiometriä, mikä vastaa yli kymmenesosaa koko Euroopan unionin (27 maata) vuosittaisista noin 450 miljoonan kuutiometrin hakkuista. Myrskyjen vuoksi hakattava puumäärä on jonkin verran tuhoja suurempi, sillä tuhojen korjuu vaatii usein laajemman alueen käsittelyä. Sahatavaran vilkkaan

Markkinahakkuut, puun tuonti ja valmiin puutavaran talvivarastot 2006–2008e.

Omistajaryhmä/ raakapuulaji	2006 milj. m ³	2007e milj. m ³	muutos %	2008e milj. m ³	muutos %
Markkinahakkuut, yhteensä	50,8	58,4	15	58,2	0
Yksityismetsät ¹	39,4	46,8	19	46,5	-1
Yhtiöiden metsät	6,4	6,5	1	6,6	1
Metsähallitus	5,0	5,1	1	5,2	3
Tukkipuu	23,7	27,7	17	26,0	-6
Kuitupuun	27,0	30,6	13	32,2	5
Puun tuonti ²	19,8	17,7	-11	17,5	-1
Markkinahakkuut ja tuonti yhteensä	70,6	76,1	8	75,7	0
Valmiin puutavaran varastot	7,7	7,7	0	6,8	-12

¹ Sisältää kunnat, seurakunnat ym., ² Ei sisällä polttopuuta
Lähde: Metla ja Tullihallitus

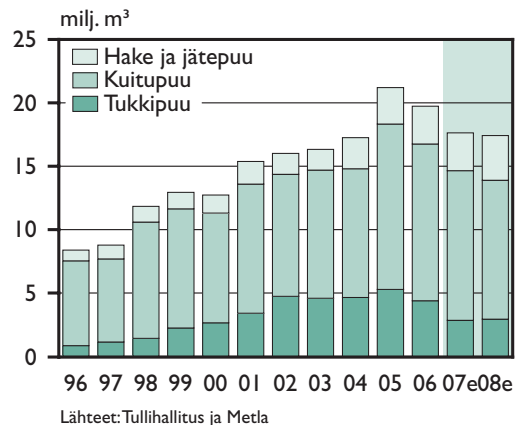

Tukki- ja kuitupuun markkinahakkuut 1996–2008e.

kysynnän takia myös Keski-Euroopan myrskypuut ovat toistaiseksi uponneet markkinoille.

Venäjän tullit muuttavat puun tuonnin rakennetta

Noin kolme neljäsosaa Suomeen tuotavasta puusta on peräisin Venäjältä. Vuonna 2006 lähes kaikki Suomeen tuodut tukit ja koivukuitupuuta tuotiin Venäjältä. Hakkeen ja kuusikuitupuun tuonnista Venäjän osuus oli hieman yli puolet ja mäntykuitupuulla noin kaksi kolmasosaa. Venäläisen tuontipuun merkitys Suomen metsäteollisuudelle on kuitenkin muuttumassa. Vuoden 2006 kesäkuusta alkaen havupuulla on ollut vähintään 4 euron vientitulli kuutiometriltä. Kuluvan vuoden heinäkuun alusta Venäjä on asettanut kuuselle, männylle sekä läpimitaltaan yli 15 cm koivulle vähintään 10 euron vientitullit kuutiometrille. Haavalle asetettu vähim-

Tuontipuun määrä puutavaralajeittain 1996–2008e.

mäistulli on 5 euroa kuutiometrille (ks. oheinen taulukko). Koivukuitupuuta tuodaan edelleen ilman vientitulleja, koska sille ei ole syntynyt teollista jalostusta Venäjällä. Erityiset puun vientitullien korotukset eivät toistaiseksi koske haketta.

Tullien korotukset aiheuttavat puuntuonnin rakenteen muutoksen. Kuluvan vuoden tuonnin alenemiseen on tullessa enemmän kuitenkin vaikuttanut myös Venäjällä ongelmia aiheuttaneet poikkeukselliset puunkorjuuolot. Havukuitupuun tuonnin vähenemisen ennakoidaan jatkuvan myös loppuvuonna, sillä tuonnin hintataso ylitti jo ennen tullin asettamista kotimaan hankintahintatason ja heinäkuussa asetettu vähintään 10 euron tulli lisää tätä eroa. Havukuitupuun tuonnin jatkumiseen ovat syynä tuonnin suurten eräkokojen tuottamat mittakaavaedut ja teollisuuden tarve saada riittävät havukuitupuun käyttö- ja varastoreservit vuoden loppuun asti. Tuk-

Venäjän puun vientitullien korotusohjelma (asetus 5.2.2007 N75).

Tullitaso, % viennin arvosta, kuitenkin vähintään euroa/m³ (kuorellinen tilavuus)

Ajankohta	Havupuut		Koivu, yli 15 cm		Koivu, alle 15 cm		Haapa	
	%	€/m ³	%	€/m ³	%	€/m ³	%	€/m ³
1.7.2007	20	10	20	10	-	-	10	5
1.4.2008	25	15	25	15	-	-	10	5
1.1.2009	80	50	80	50	-	-	80	50
1.1.2011	80	50	80	50	80	50	80	50

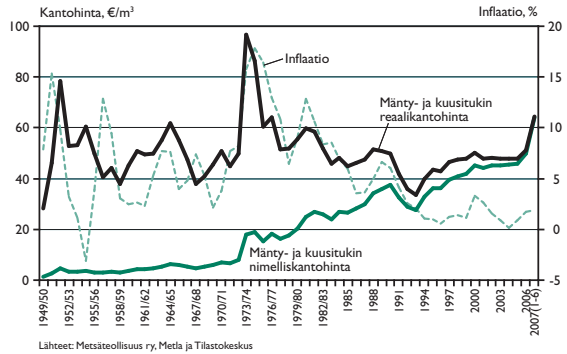
Lähde: www.idanmetsatieto.info

Reaalinen kantohintakehitys pitkällä aikavälillä

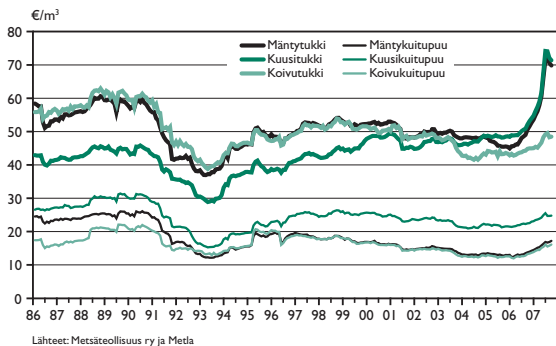
Jussi Leppänen

Kesällä 2007 mänty- ja kuusitukin eli havutukin keskikantohinnat kohosivat lähes 75 euroon. Korkeimmat hinnat on maksettu kesä- ja kelirikkorjuukelpoisista päätehakuuheimikoista. Koko vuoden 2007 keskiarvoina kantohinnat ovat jäämässä kuitenkin alle 70 euron. Käytettäessä elinkustannusindeksin muutosta inflaation mittarina ja kesäkuun 2007 hintatasoa, havutukista maksettiin kaikkien aikojen huippuhintoja – yli 95 euroa kuutiometriltä – ensimmäisen öljykriisin hakkuuvuonna 1973/74. Tuolloin inflaatio kuitenkin kiihtyi lähes 18 prosenttiin. Korean sodan aiheuttamassa suhdannepiikissä hakkuuvuonna 1951/52 havutukin kantohinta nousi lähes 80 euroon. Sekä ensimmäisen öljykriisin että Korean suhdanteen jälkeen Suomen teollisuustuotanto kääntyi laskuun. Käytettävän hintaindeksin valinta muuttaa inflaatiosta saatavaa kuvaa ja vaikuttaa erityisesti vuosikymmenien takaisiin tuloksiin. Esimerkiksi tukkihintaindeksillä edellä mainitut hintahuiput jäisivät parikymmentä euroa alemmalle tasolle kuin elinkustannusindeksillä.

Reaalinen puutavaralajeittainen kantohintakehitys kuu-kausittain viimeisen 20 vuoden ajalta tarkasteltuna paljastaa, että aikaisemmin yhtenäisesti käyttäytyneet mänty- ja koivutukin hinnat eriytyivät 2000-luvulla. Kun kuusitukista maksettiin 1980- ja 1990-luvuilla vähemmän kuin muista tukeista, sen kantohinnat ovat olleet vuodesta 2005 alkaen kaikkein korkeimmat. Syksystä 2006 mänty- ja kuusitukin hinnoittelu yhtenäistyi merkittävästi. Koivutukin ja kuitupuiden reaaliset kantohinnat taas ovat vasta saavuttamassa 1990-luvun jälkipuoliskon hintatasoa. Vaikka kaikkien puutavaralajien hinnat ovatkin nousseet, parhaillaan käynnissä oleva huippusuhdanne koskee ainakin toistaiseksi vain havutukkeja.

Havutukin nimellinen ja reaalin kantohinta kesäkuun 2007 hinnoin sekä elinkustannusindeksillä mitattu inflaatiovauhti 1949/50–2007 (alkuvuosi).

Puutavaralajeittaiset reaaliset kantohinnat kuu-kausittain 1/1986–9/2007 kesäkuun 2007 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Reaalisten vienti- ja kantohintaindeksien kehitys

Pekka Ollonqvist

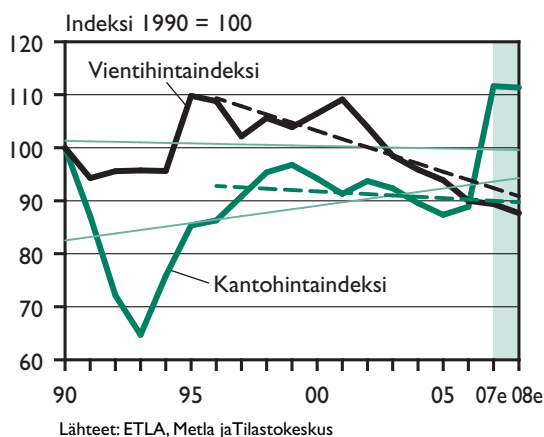
Metsäteollisuustuotteiden reaalista vientihintatasoa mittaava hintaindeksi laskee tänä vuonna runsas puoli prosenttia ja raakapuun hintatasoa mittaava kantohintaindeksi nousee lähes 25 prosenttia viime vuoteen verrattuna (molemmat tukkuhintaindeksillä deflatoituina). Vientihintatasoa mittaavassa hintaindeksissä tapahtuvaa vähäistä laskua selittävät sahatavaran pieni painokerroin indeksissä massa- ja paperiteollisuuteen verrattuna sekä paperi- ja kartonkituotteiden vientihintojen alentuminen. Kantohintaindeksissä tapahtunutta merkittävää nousua selittävät havutukin hinnoissa tapahtunut nopea nousu sekä havutukin suuret painokerroimet arvo-osuuspainoihin perustuvassa hintaindeksissä.

Ensi vuonna metsäteollisuustuotteiden reaaliarvoisen vientihintaindeksin ennakoidaan alentuvan noin kaksi prosenttia tämän vuoden tasosta paperituotteiden nimellisten vientihintojen nousun jäädessä ensi vuonna yleisen hintatason nousua hitaammaksi. Kantohintaindeksissä ennakoidaan lievää alentumista huolimatta kuitupuutavaraalien hinnoissa tapahtuvaksi ennakoidusta, yleistä hintakehitystä nopeammasta noususta. Metsäteollisuustuotteiden vientihintaindeksi on ensi vuonna noin 19 prosenttia vuoden

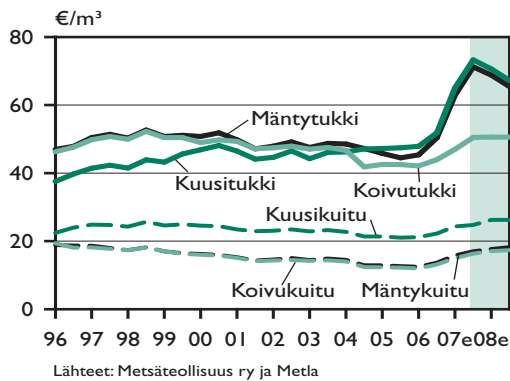
1996 tasoa alempi, kun taas kantohintaindeksi on lähes 30 prosenttia vuoden 1996 tason yläpuolella.

Vientihintaindeksin ja kantohintaindeksin trendi on laskeva vuosilta 1996–2006. Reaalinen vientihintataso oli viime vuonna noin 4,2 prosenttia vuosien 1996–2006 keskimääräistä kehitystä mittaavan lineaarisen trendin alapuolella, ja kantohintataso vajaan prosentin trendinsä alapuolella. Viime vuonna reaalinen vientihintataso oli yli 9 prosenttia ja kantohintataso yli 4 prosenttia jakson 1990–2006 lineaaristen trendiensä alapuolella. Vientihintaindeksin negatiivinen poikkeama trendistä suurenee tänä vuonna, kun taas kantohintaindeksi on 25 prosenttia trendinsä yläpuolella. Trendikehitys vuosilta 1990–2006 on vientihintaindeksissä aleneva ja kantohintaindeksissä nouseva.

Metsäteollisuustuotteiden reaalinen vientihintataso on alentunut yhtäjaksoisesti vuodesta 2001 ja jäi viime vuonna vuoden 1991 tason alapuolelle. Reaalisen kantohintatason vuodesta 1999 jatkunut alentuminen kääntyi lieväksi nousuksi viime vuonna ennen tänä vuonna tapahtunutta hypäyksellistä nousua selkeästi yli tässä tarkastellun jakson tason.

Metsäteollisuustuotteiden vientihintaindeksi ja kantohintaindeksi 1990–2008e (reaalisina, tukkuhintaindeksillä deflatoituina) sekä indeksien lineaariset trendit jaksolta 1990–2006 sekä 1996–2006.

Puutavaralajien kantohinnat puolivuositain 1/1996–2/2008e vuoden 2006 hinnoin (elinkustannusindeksi).

kien tuonnin väheneminen hidastuu kuluvan vuoden lopulla ja kokonaisuutena päädytään tuontitukin määrän alenemiseen kolmasosalla, sillä venäläisten tukkien hintataso alittaa vielä tullien jälkeenkin kotimaasta hankitun puun kantohintatason. Vuoden 2007 raakapuun kokonaistuonnin ennakoidaan alenevan kymmenyksen viimevuodesta.

Ohjelman mukaan Venäjän puutullit nousisivat huhtikuussa 2008 vähintään 15 euroon. Olemassa olevia puun tuontiorganisaatioita ei kuitenkaan vielä tämän tullikorotuksen jälkeen odoteta sopeutettavan merkittävästi pienempään puuntuonnin määrään. Havukuitupuuta tuodaan siten edelleen vuonna 2008 lähes kuluvan vuoden verran. Myös tukkien tuonnin ennustetaan jatkuvan suunnilleen kuluvan vuoden tasolla. Hakkeen vientitulliin (5 prosenttia arvosta) ei ole toistaiseksi ilmoitettu tulevan muutoksia, vaikka Venäjällä myös tästä on keskusteltu. Hakkeen tuonti kasvaa, kun Venäjällä tuotetun sahatavaran määrä lisääntyy ja kasvattaa hakkeen tarjontaa.

Hakkeen ohella myös Suomen tärkeimmän tuontipuutavaralajin eli koivukuitupuun (alle 15 cm läpimitta) tuonti säilyy tulevina vuosina nykyisellään ja voi hieman vielä kasvaa, jos sen tarjonta Venäjältä säilyy riittävänä. Koivukuitupuun tuontimäärien säilymisen ja kasvun riskinä on kuitenkin kokonaisuutena pieneminen Venäjällä puutullipäätösten vuoksi, jos hakkuista saataville muille puutavaralajeille ei Venäjällä löydetä lyhyellä aikavälillä

taloudellista käyttöä. Kokonaisuudessaan vuonna 2008 raakapuun tuonnin ennustetaan alenevan vain yhdellä prosentilla kuluvan vuoden tasosta. Mikäli puutulliohjelma toteutuu, vuodesta 2009 alkaen havukuitupuun ja tukkien tuonti Venäjältä tyrehtyy kannattamattomana, ja venäläisen puun kokonaistuonti pudonnee alle puoleen vuoden 2006 tasosta.

Metsäteollisuus sopeutuu tuontipuun saannin vaikeutumiseen muuttamalla kapasiteettiaan paremmin kotimaista puuntarjontaa ja korvaavia tuontimahdollisuuksia vastaavaksi. UPM:n Kajaanin tehtaalla aletaan mäntykuitupuusta tehdä hioketta vuoden 2008 alkupuolella. Muutos on merkittävä siksi, että aikaisemmin hioketta on ollut teknisesti mahdollista tehdä vain kuusesta. UPM:n mukaan Kajaanissa toteutettavan tehdasmittakaavaisen koekäytön jälkeen menetelmää voidaan soveltaa myös sen muilla mekaanista massaa käyttävillä paperitehtailla. Toisenlainen esimerkki kapasiteetinmuutoksesta ovat Stora Enson Oulun ja Uimaharjun sellutehtaiden investoinnit, joiden avulla koivusulfaatin tuotantoa on vähennetty ja havusulfaatin tuotantoa lisätty.

Kuitupuun tuontia korvataan myös sellun tuonnilla aikaisempaa enemmän. Suomeen tuodun lehtisulfaatin määrä on kasvanut 2000-luvulla noin 50 prosenttia vuosittain ja tämä kehitys jatkuu. Lehtisulfaatti on tähän asti ollut peräisin pääasiassa Brasiliasta, joka on maailman suurin markkinalehtisellun tuottaja. Brasiliassa toukokuussa 2005 käynnistynyt Stora Enson puoliksi omistama Veracellin sellutehdas on päässyt hyvin tuotantoon ja integroitu Stora

Yksityismetsien keskimääräiset kantohinnat 2006–2008e.

Puutavaralaji	2006	2007e	muutos	2008e	muutos
	€/m ³	€/m ³		€/m ³	
Mäntytukki	48,8	66,3	36	65,5	-1
Kuusitukki	50,4	67,9	35	67,1	-1
Koivutukki	43,4	47,8	10	49,3	3
Mäntykuitu	13,3	16,6	25	18,4	10
Kuusikuitu	21,8	24,6	12	26,3	7
Koivukuitu	12,7	15,8	24	17,5	10

Lähde: Metsäteollisuus ry ja Metla

Enson Oulun paperitehtaan kanssa. Tähän liittyen syyskuussa 2006 koivusulfaatin tuotanto lopetettiin ja vaihdettiin havusulfaatiksi Oulussa. Jatkossa osa Suomeen tuotavan lehtisulfaatin tuonnin kasvusta tulee myös Metsä-Botnian Uruguayn sellutehtaalta, jonka odotetaan käynnistyvän kuluvan vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Kotimaan puunkorjuussa haasteita myös vuonna 2008

Rakentamisen väheneminen vuonna 2008 vähentää sahatavaran kysyntää, ja hinnan laskiessa tuotanto alenee. Teollisuuden raakapuun talvivarastojen ennustetaan olevan kuluvan vuoden runsaiden hakkuiden ansiosta lähellä viiden vuoden keskiarvoa, vaikka puun käyttö on ollut runsasta. Sahatavaran alenevasta hintakehityksestä huolimatta vuoden 2008 mänty- ja kuusitukkien keskimääräisten nimellisten kantohintojen ennustetaan pysyvän lähes kuluneen vuoden tasolla, koska puuntarjonta pienenee. Riski havusahatavaran kysynnän ja hintojen alenemisesta ennustettua voimakkaammin on kuitenkin olemassa, mikä heikentäisi havutukkien kysyntää ja alentaisi kantohintoja ennustettua enemmän. Tukkipuun hakkuiden ennustetaan vähenevän kuluvasta vuodesta 6 prosentilla. Havutukkileimikoiden hakkuiden vähenemisestä johtuen myös koivutukkien saatavuus heikkenee. Tämän vuoksi koivutukkeihin kohdistuvan kysynnän ennakoidaan lisääntyvän ja kantohintojen nousevan ensi vuonna 3 prosentilla.

Kuitupuun kysyntä kasvaa ja hakkuut lisääntyvät 5 prosentilla puun tuonnin vähentyessä ja paperin ja kartongin tuotannon kasvaessa. Kysynnän kasvusta johtuen kuitupuun kantohintojen ennakoidaan nousevan 7–10 prosenttia ensi vuonna. Teollisuuden vuoden 2008 lopun valmiin puutavaran talvivarastojen ennustetaan pienenevän kuluvan vuoden tasosta.

Hakkuiden lisääntyminen kotimaassa vuonna 2008 riippuu merkittävästi korjuukapasiteetista. Talvikorjuussa korjuukapasiteetti on perinteisesti ollut täydessä käytössä, ja kulunut vuosi havainnollisti karulla tavalla, miten talviaikaisten sääriskien toteutuminen alentaa nopeasti jalostukseen saatavaa

puumäärää. Metsänhoitoyhdistysten hintaseurannassa päätehakkuista ja harvennuksista maksettavat havutukkien kantohintaerot ovat kuluneena kesänä eriytyneet jopa 10–15 euroon. Se ei enää kuvasta kohteiden korjuukustannusten eroa, vaan kaupoissa on maksettu kerralla saatavasta suuresta puumäärästä ja mahdollisuudesta tehdä korjuu heti. Myös havutukkien koko maan hankinta- ja kantohintojen erotus on ollut kuluvana kevät- ja kesäkautena ennätyksellisen negatiivinen: suurimmillaan havutukeista maksettiin kesäkuussa korjattuna ja kuljetettuna tienvarressa jopa 5–8 euroa vähemmän kuin pystyssä ennen puunkorjuuta. Puumarkkinatilanteesta johtuen kuluvana vuonna kotimaan puunkorjuu on ollut tavanomaista päätehakkuuvaltaisempaa, mikä on tuottanut markkinoille myös runsaasti kuitupuuta ja sahoilta sahaketta.

Päätehakuissa puunkorjuukustannukset ovat kaikkein pienimpiä ja korjuun tuottavuus korkeinta. Pidemmällä aikavälillä kotimaista puuta on kuitenkin mahdollista saada merkittävästi lisää vain harvennushakkuista. Suurimmat harvennushakkuiden lisäämismahdollisuudet ovat heikosti kantavilla maapohjilla ja myös niiden puunkorjuu on merkittävästi kalliimpaa kuin päätehakuissa.

Korjuuyrittäjien kannalta uhkana onkin puunkorjuun kausivaihtelun lisääntyminen, mikä vaikeuttaa työvoiman saatavuutta ja vähentää konepääoman tuottavuutta. Koneyrittäjien mukaan metsäkonealan keskimääräinen tulos oli vuonna 2006 noin 2,5 prosenttia liikevaihdosta. Kuluvana vuonna runsaat kelirikko- ja kesähakkuut ja metsäalan konekustannusten aikaisempaa vuotta lievempi, vain parin prosentin nousu parantavat hieman koneyrittäjien tuloskehitystä ja lisäävät kone- ja laiteinvestointeja. Kuluvan vuoden huhti–heinäkuussa hakkuutyömaila on ollut noin 30–60 prosenttia enemmän korjuukalustoa ja työvoimaa kuin vuonna 2006. Vielä alkuvuonna ero vuoteen 2006 oli kuluvan vuoden ongelmallisten korjuusäiden vuoksi melko pieni.

Metsäteho Oy:n arvion mukaan kotimaan puunkorjuun merkittävä kasvattaminen nykyisestäään vaatisi lisääystä sekä puunkorjuun että puunkuljetuksen kalustoon ja työvoimaan. Koneyrittäjien

mukaan nykyinen kapasiteetti riittäisi parhaiten, jos puunkorjuun kausivaihteluja voitaisiin entisestään pienentää ja tuottavuutta edelleen parantaa. Kapasiteetin tehokasta käyttöä vaikeuttavat kuitenkin korjuusäiden vaihtelut ja kesä- ja kelirikkoaikaan tehtävään korjuuseen sopivien leimikoiden vähyys.

Koneyrittäjien mukaan harvennushakkuisiin keskittyneiden puunkorjuuyritysten kannattavuus vaihtelee huomattavasti enemmän ja on keskimäärin heikompi kuin pääasiassa päätehakkuita tekevien yritysten. Kuluvana vuonna metsänhoitoyhdistysten hintaseurannassa päätehakkuiden ja harvennusten kantohintaero kuitupuulla on ollut 2–8 euroa, eron ollessa suurin kuusella. Metsänomistajien itse tekemien tai organisoimien hankintahakkuiden lisääntymistä ovat taas vähentäneet hankintahintojen pitkään jatkunut heikko kehitys pystykauppahintoihin verrattuna. Kuluvana keväänä mänty- ja koivu-kuitupuulla koko maan hankinta- ja kantohintojen erotus on kuitenkin lähtenyt selvästi kasvamaan, ja myös kuusikuitupuulla hintojen erotus on kesästä noussut hieman. Muutokset puunkorjuukapasiteetissa ja työvoimassa eivät kuitenkaan tapahdu nopeasti. Harvennushakkuiden lisääntymisestä ja korjuu-oloista johtuva puunkorjuun alhaisempi tuottavuus ja näiden aiheuttama korjuukapasiteetin rajallisuus saattavat aiheuttaa ajoittaista raaka-ainepulaa teollisuudessa myös vuonna 2008.

3.3 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus

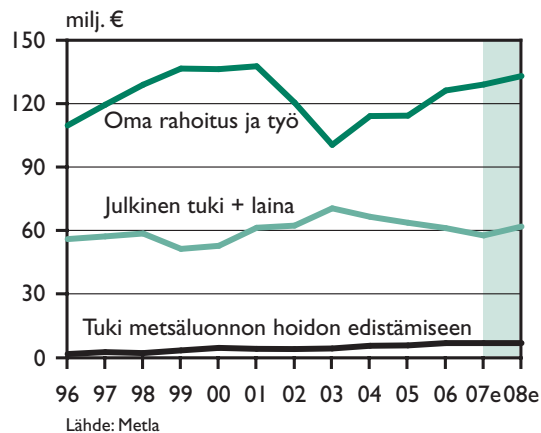
Metsänomistajien omarahoituksen kasvun ansiosta puuntuotannon kokonaisinvestoinnit ovat tänä vuonna jo lähes 190 miljoonaa euroa. Vuonna 2008 investoinnit kohoavat jo noin 195 miljoonaan euroon. Ensi vuonna julkinen tukirahoitus nousee nimellisesti takaisin vuoden 2006 tukitasolle. Tänä ja ensi vuonna yksityismetsänomistajat saavat kantorahatuloja runsaat 2 miljardia euroa vuodessa. Lähes 50 prosentilla viime vuodesta kasvaneet kantorahatulot eivät kuitenkaan merkittävästi lisää puuntuotannollisia investointeja yksityismetsissä.

Puuntuotannon liiketulos nousee kaikkien aikojen ennätykseen, lähes 140 euroon hehtaarilta. Kantohintojen nousu nostaa laskennallista metsäomaisuuden arvoa ja nostaa puuntuotannon sijoitustuoton 30 prosenttiin vuonna 2007.

Metsänomistajien omarahoitus kasvussa

Tänä vuonna yksityismetsien puuntuotannon kokonaisinvestoinnit nousevat jo lähes 190 miljoonaan euroon metsänomistajien omarahoituksen lisääntyessä. Vuonna 2008 investoinnit edelleen lisääntyvät ja ovat kaikkiaan noin 195 miljoonaa euroa.

Metsänomistajien omarahoitus on pääsääntöisesti noussut tasaisesti aina vuodesta 2003 alkaen. Tänä vuonna omarahoitus kohoaa jo lähes 130 miljoonaan euroon, mikä on kuitenkin selvästi alle vuosituhannen vaihteen rahoitustason. Yksityismetsien vuotuinen istutuspinna-ala näyttää vakiintuneen melko tarkkaan 70 000 hehtaariin. Sen sijaan kylvöpinta-alat ovat laskeneet noin 30 000 hehtaarista viime vuoden 20 000 hehtaariin. Kuluvan vuosikymmenen alkupuolella yksityismetsien avohakkuut olivat keskimäärin 110 000 hehtaaria vuodessa. Tämän perusteella metsänviljelypinta-alojen pitäisi olla suurempia kuin mitä toteutuneet pinta-alat ovat olleet. Yli puolet metsänomistajien

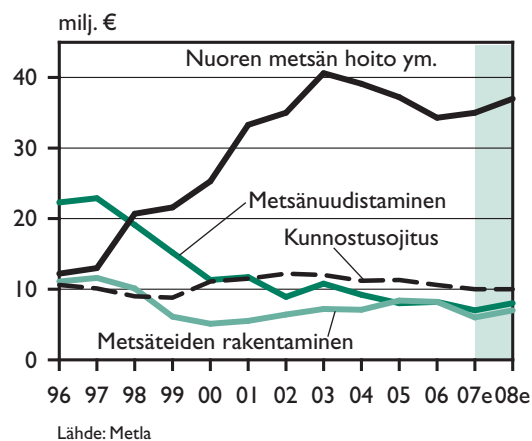

Yksityismetsien investointien julkinen ja oma rahoitus 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (elinkustannusindeksi).

omasta rahoituksesta ja oman työn arvosta käytetään metsänuudistamiseen liittyviin töihin.

Kestävän metsätalouden rahoituksella (kemera) tuettuja metsänhoitotöitä tehtiin vuonna 2006 yksityismetsissä kaikkiaan noin 95 miljoonalla eurolla, josta runsas kolmannes eli 34 miljoonaa euroa oli metsänomistajien varoja. Kuluvana vuonna metsänomistajien omarahoitus vähenee 2–3 miljoonalla eurolla, koska maa- ja metsätalousministeriön käyttösuunnitelmassakin on osoitettu kemera-töihin noin 3 miljoonaa euroa viimevuotista vähemmän varoja. Sekä tukirahoitus että omarahoitus nousevat vuonna 2008 kumpikin muutamalla miljoonalla eurolla, mikäli uusi kestävän metsätalouden rahoituslaki saa hyväksynnän myös EU:ssa.

Suhteellisesti eniten omarahoitus on lisääntynyt viime ja tänä vuonna metsänlannoituksissa. Tänä vuonna käytetään lannoituksiin runsaat 4 miljoonaa euroa metsänomistajien omaa rahaa, kun vielä vuonna 2005 vastaava määrä oli alle 2 miljoonaa euroa. Lisäys johtuu nimenomaan kasvatuslannoitusten lisääntymisestä. Kysyntää olisi edelleen lannoituspinta-alojen lisäämiseen, mutta kuluvana vuonna käytettävissä oleva helikopterikapasiteetti ja huonot säät pienensivät toimenpidealoja. Vuonna 2008 myös maalannoituksilla pyritään vastaamaan lisääntyneeseen kysyntään.

Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden julkinen rahoitus työlajeittain 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Nuoren metsän hoitotyöt lisäävät julkista tukirahoitusta

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2008 on esitetty puuntuotannon kestävyys turvaamiseen tukea ja lainaa yhteensä noin 62 miljoonaa euroa. Vuosi 2008 tuo muutoksia tullessaan. Kansallista metsäohjelmaa tarkistetaan, ja se on tarkoitus saattaa voimaan jo vuoden 2008 aikana. Pitkällä aikavälillä hakkuumääriin oletetaan voitavan vaikuttaa lisäämällä metsänhoito- ja perusparannustöiden tukea, jonka tavoitetasoksi on esitetty 86 miljoonaa euroa vuodessa eli metsätalouden alueellisissa tavoiteohjelmissa esitetylle tasolle. Siksi tarkistettu metsäohjelma ulotetaankin vuoteen 2015 asti. Myös uusi kestävän metsätalouden rahoituslaki on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2008 aikana. Lisäksi valmistellaan kansallista metsäohjelmaa täydentävää Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa vuosille 2008–2016. Näillä kaikilla on vaikutusta kestävän metsätalouden rahoituksen määriin ja kohdentamiseen.

Vuonna 2008 rahoituksen painopiste pysyy edelleen nuoren metsän hoidossa ja energiapuun korjuussa, joiden rahoitus lisääntyy 3 miljoonalla eurolla kuluvasta vuodesta. Varsinaiseen töiden toteutukseen käytettävissä olevista lähes 46 miljoonaa

nasta eurosta noin 60 prosenttia käytetään nuoren metsän hoitoon ja energiapuun korjuuseen, joiden toteutukseen tarvitaan noin 2 000 henkilötyövuotta. Kokonaisrahoituksesta neljäsosa on varattu suunnittelua, toteutusveltyksiä ja erilaisia kehittämis-kohteita varten. Energiapuun korjuuseen ja haketuksen arvioidaan käytettävän määrärahasta noin 6,5 miljoonaa euroa. Mikäli EU:ssa uutta rahoituslakia ei kuitenkaan hyväksytä energiapuun osalta, saattaa kyseisen määrärahan käyttö viivästyä ja siten jäädä osittain käyttämättä.

Uuden rahoituslain tavoitteena on lisätä tukien vaikuttavuutta ja selkeyttää tukijärjestelmää. Konkreettisimmin uusi laki näkyy nuoren metsän hoidossa, jossa kaikissa hoitokohteissa siirrytään kiinteään tukisummaan riippumatta siitä kuka työn toteuttaa. Muutos nostaa metsänomistajan itse tekemän työn tukea. Tarkoituksena on siirtää painopistettä enemmän taimikonhoitoon ja vastaavasti vähentää nuoren metsän kunnostusta. Tällä tavalla samalla rahalla voidaan saada enemmän toimenpidehehtareja aikaan. Tietysti oma ongelmansa on se, että vaikeimmat ja eniten hoidon tarpeessa olevat kohteet saattavat muutoksen seurauksena jäädä hoitamatta.

Uuden rahoituslain tultua voimaan valtion tukea ei enää myönnetä pellonmetsityksiin ja pystykarshintaan. Uutena työalajina lakiin tulee suometsän hoito, jossa kyse on kuitenkin pääasiassa aiemmasta kunnostusajituksesta. Tarkoituksena on laittaa metsikkö kerralla kuntoon ottamalla huomioon myös vesiensuojelun ja vesitalouden vaatimukset.

Luonnonhoidon tukirahoitus pääosin ympäristötukea

Vuoden 2008 talousarvioesityksessä on jo kolmantena perättäisenä vuonna varattu noin 7 miljoonaa euroa luonnonhoidon edistämiseen. Siitä noin 4 miljoonaa euroa käytetään kestävän metsätalouden rahoituslain 19 §:ssä tarkoitetun ympäristötuen maksamiseen. Runsas kolmasosa rahasta käytetään metsäluonnon hoitohankkeisiin.

Metsänomistajalle korvataan ympäristötuella vähäistä suurempi haitta, joka aiheutuu metsälain tär-

keiden elinympäristöjen säilyttämisestä. Vuodesta 1997 alkaen ympäristötukea on maksettu kaikkiaan vajaat 17 miljoonaa euroa viime vuoden loppuun mennessä. Lähes kolmasosa tästä summasta on maksettu Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskusten alueille. Vuonna 2006 maksettiin pelkästään Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueella runsaat 1,2 miljoonaa euroa ympäristötukea koko maan 4,2 miljoonan euron tukimäärästä.

Kantorahatulot rajussa nousussa

Tänä vuonna yksityismetsien bruttokantorahatulot kohoavat ensimmäisen kerran yli 2 miljardin euron. Edellinen huippuvuosi oli 1998, jolloin tulot olivat nykyrahassa runsaat 1,8 miljardia euroa. Vuonna 2006 metsänomistajat saivat 1,37 miljardia euroa kantorahatuloja. Kuluvan vuoden lähes 2,1 miljardin euron hakkuutulot merkitsevät siten noin 50 prosentin lisäystä viime vuoden kantorahatuloihin. Pääosin tulojen huima nousu selittyy kuusi- ja mentytökin lähes 40 prosentin kantohinnan nousulla. Myös kuitupuiden kantohintojen nousulla on vaikutuksensa kantorahatulokertymään, mutta niiden osuus jää noin neljäsosaan.

Kantorahatulojen nousu johtuu myös yksityismetsien hakkuumäärien lisäyksestä. Kuluvana vuonna yksityismetsien markkinahakkuut lisääntyvät lähes 20 prosentilla vuodesta 2006. Sahataran hyvästä kysynnästä johtuen leimikkorakenne on ollut hyvin päätehakkuvaltainen. Ensi vuonna hakkuut painottunevat jonkin verran enemmän harvennushakkuisiin. Hakkuumäärät pysyvät kuitenkin tämän vuoden 47 miljoonan kuutiometrin tasolla. Tukkipuun hintojen hieman laskiessa ja kuitupuun noustessa yksityismetsien kantorahatulot nousevat vuonna 2008 vielä yli 2 miljardin euron jäädessä kuitenkin hieman kuluvan vuoden tasosta.

Viime vuosina yksityismetsien puuntuotannon kokonaisinvestointien osuus bruttokantorahatuloista on ollut 12–13 prosentin välillä. Tänä vuonna investointiaste laskee noin 9 prosenttiin lähinnä kantorahatulojen kasvun ansiosta. Viimeiset valtakunnan metsien inventointitiedot osoittavat yksityismetsissä

olevan kuitenkin runsaasti metsänhoito- ja perusrannustöiden tarvetta. Kasvanut tulo-rahoitus antaisikin metsänomistajille hyvät mahdollisuudet nuoren metsän hoitorästien purkamiseen, mikäli rajoitteena ei olisi metsurityövoiman tarjonta. Investointiasteen pitäminen esimerkiksi 12 prosentissa edellyttäisi ainoastaan 60 miljoonan euron vuotuista lisäpanostusta puuntuotantoon. Valtion verotulot lisääntyvät myös 150–200 miljoonalla eurolla kantorahatulujen nousun johdosta, mikä toisaalta parantaa myös mahdollisuuksia julkisen tukirahoituksen lisäämiseen.

Puuntuotannon liike-tulos nousee lähes 140 euroon hehtaarilta

Syksyllä 2006 alkanut kantohintojen nousu piristi puukauppaa jo loppuvuonna, ja koko alkuvuoden 2007 puukauppa kävi nousevilla hinnoilla ennätystahtiin. Lisääntyneet hakkuut yhdessä kantohintojen nousun kanssa sinkauttavat yksityismetsätalouden kantorahatulot korkeammalle kuin koskaan vuodesta 1965 alkaneen tilastoinnin aikana, 156 euroon hehtaarilta. Metsäteollisuuden korkealla pysyvä puuntarve ja puun tuonnin väheneminen pitävät kotimaisen puun kysynnän hyvänä ja kantorahatulot ennätystasolla myös vuonna 2008.

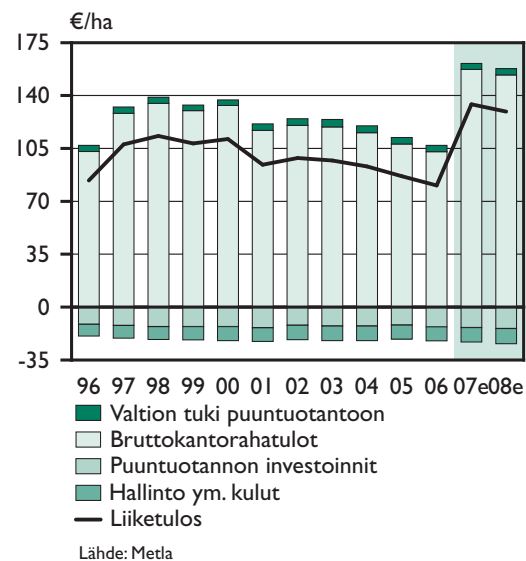
Puuntuotannon keskimääräisissä vuosikustannuksissa muutokset jäävät pieniksi, vaikka lisääntynyt tulo-rahoitus ja puuntuotannon tukien pieni nousu vuonna 2008 antavat tilaa investoinneille. Vuosina 2007 ja 2008 puuntuotannon kokonaiskustannukset nousevat eurolla vuodessa 24 euroon hehtaarilta. Etelä-Suomessa kustannukset nousevat 27–28 ja Pohjois-Suomessa 15 euroon hehtaarilta. Valtion tuki puuntuotantoon nousee vuonna 2008 tämän vuoden notkahdusta edeltäneelle tasolle vaajaan 5 euroon hehtaarilta.

Yksityismetsätalouden puuntuotannon kokonaiskustannukset voidaan jakaa neljään kustannuspaikkaan, joista kolme käsittää pääasiassa yksittäisten metsikkökuvioiden investointeja ja neljäs koko tilaa käsittäviä hallinto- ym. kustannuksia. Vuonna 2006 puuntuotannon investoinneista eniten rahaa kului metsien uudistamiseen (26 %). Nuoren metsän hoi-

Yksityismetsätalouden katelaskelma vuodelle 2006 ja ennusteet vuosille 2007 ja 2008, €/ha.

	€/ha	2006	2007e	2008e
Bruttokantorahatulot				
Koko maa		102,8	155,6	150,9
Etelä-Suomi		133,8	203,0	195,9
Pohjois-Suomi		38,2	56,8	57,1
– Kokonaiskustannukset				
Koko maa		22,3	23,1	24,3
Etelä-Suomi		26,2	27,1	28,5
Pohjois-Suomi		14,3	14,8	15,4
+ Puuntuotannon tuet				
Koko maa		4,2	3,9	4,2
Etelä-Suomi		3,9	3,7	3,9
Pohjois-Suomi		4,7	4,4	4,7
= Liiketulos (ennen veroja ja ulkopuolisen pääoman kuluja)				
Koko maa		84,7	136,4	130,8
Etelä-Suomi		111,6	179,5	171,3
Pohjois-Suomi		28,5	46,4	46,4

*Pohjois-Suomi käsittää Oulun ja Lapin läänit.
Lähde: Metla*

Yksityismetsätalouden puuntuotannon tulot ja menot sekä liike-tulos 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (elin-kustannusindeksi).

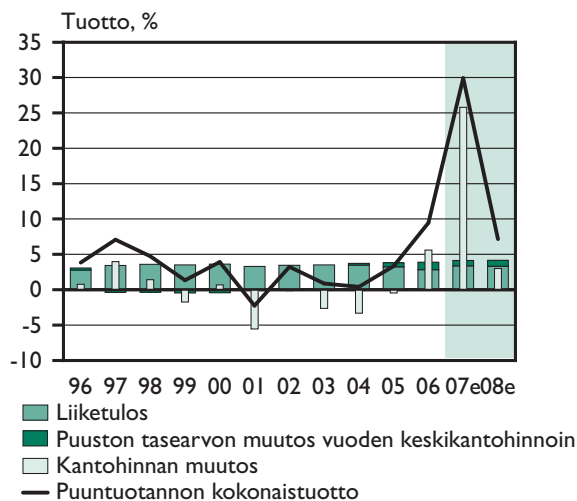
toon kului 18 ja metsänparannukseen 14 prosenttia kokonaiskustannuksista. Hallintokustannukset olivat vuonna 2006 suurin menoerä 42 prosentin osuudella.

Kantohintojen nousu ja hakkuiden lisääntyminen nostavat yksityismetsätalouden liike tuloksen (aikaisemmin käytetty termiä nettotulos) vuonna 2007 ennätyskorkeaan 136 euroon hehtaarilta, mikä on reaalisesti lähes 20 euroa enemmän kuin edellisellä huippuvuonna 1998. Vuonna 2008 tulos pysyy lähes yhtä korkealla. Liiketulos ylittää molempina vuosina selvästi Valtion talousarvioesitys vuodelle 2008:ssa asetetun tavoitteen 120 euroa hehtaarilta vuosina 2007–2010.

Puuntuotannon tuotto 30 prosenttiin vuonna 2007

Vuonna 2006 syksyllä alkanut kantohintojen nousu näkyi vuoden keskimääräisissä hinnoissa vasta pienenä nousuna. Puuntuotannon reaalin sijoitustuotto oli 9 prosenttia eli selvästi yli 10 vuoden keskiarvon (3 %). Kantohintojen nousu näkyy koko painollaan vuoden 2007 sijoitustuotossa, joka nousee ennätyskalliseen 30 prosenttiin. Nousu on historiallisen suuri, sillä edes 1990-luvun laman pohjalta noustessa ei päästy kuin vajaaseen 20 prosenttiin. Koska kuitupuutavaralajien vuoden keskimääräisten kantohintojen odotetaan vielä nousevan vuonna 2008, on vuoden tuotto kymmenen vuoden keskiarvoon verrattu hyvä 7 prosenttia.

Metsänomistamisen sijoitustuotossa lasketaan puuntuotannolla saatavaa tuottoa suhteessa metsiin sitoutuneelle pääomalle. Kokonaistuotto esitetään osatekijöittäin, joita ovat rahaliikenteeseen perustuva liiketulos, metsän nettokasvuun perustuva puuston tasearvon muutos sekä kantohintojen muutos. Metsäomaisuuden arvona on käytetty hakkuuarvoa (pystypuuston määrä × kantohinta puutavaralajeittain), joka oli vuonna 2006 yksityismetsissä 37,5 miljardia euroa. Kantohintojen nousu vuonna 2007 on nostanut hakkuuarvoa yli 30 prosenttia, lähelle 50 miljardia euroa. Tasearvon muutoksen aiheuttama tuotto on laskettu jakamalla vuoden lopun ja alun hakkuuarvojen erotus vuoden lopun hakkuuar-

Lähde: Metla

Puuntuotannon reaalin kokonaistuotto osatekijöittäin 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (elinkustannusindeksi).

volla. Kantohintojen muutoksesta seuraava tuotto on laskettu jakamalla laskentavuoden ja edellisen vuoden kantohinnoilla laskettujen hakkuuarvojen erotus vuoden lopun hakkuuarvolla.

Liiketuloksen ja tasearvon muutoksen tuottojen summa on ensisijassa sidoksissa puuston kasvuun ja kustannusten kehitykseen. Se on pysynyt viime vuosina tasaisesti runsaassa 3 prosentissa. Metsäomaisuuden arvoa kuvaavan hakkuuarvon laskennassa puuston määrä perustuu valtakunnan metsien inventointitietojen (VMI) ja hakkuumäärien perusteella laskettuun vuotuisen puuston määrään, ja kantohintoina on käytetty vuotuisia keskimääräisiä kantohintoja. Kantohintojen vaihtelu vaikuttaa ratkaisevasti pystypuuston hakkuuarvoon, mikä aiheuttaa ajoittain suurtakin vaihtelua tuottoprosenttiin kuten tänä vuonna.

3.4 Metsätalouden työllisyys

Metsätalous työllisti 23 000 henkilöä vuonna 2006. Työllisyys hieman lisääntyy vuonna 2007. Työn tuottavuuden lisäämisen mahdollisuudet ovat metsätaloudessa rajalliset, kun yhtiöiden ja Metsähallituksen tekemissä hakkuissa konehakuun osuus on noussut 98 prosenttiin. Kuitenkin korjuun työvoiman ja kaluston käyttöä kokonaisuudessaan on mahdollista tehostaa lisäämällä hakkuita talvikauden ulkopuolella. Tähän pakottaa kasvava kotimaisen puun tarve, mistä kuluva vuosi on hyvä esimerkki.

Työllisyyden taso vakiintunut

Viimeisen 10 vuoden aikana metsätalouden työllisyys on vaihdellut rajoissa 21 000–24 000 henkilöä, eikä alenevaa trendiä enää ole. Vuonna 2006 metsätalouden työllisyys oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 22 700 henkilöä eli saman verran kuin edellisellä vuonna. Vuoden 2007 tammi–elokuun tietojen valossa metsätalouden työllisyys hieman nousee viime vuodesta. Muun kuin toimihenkilötyön voi arvioida jakautuvan noin puoliksi puunkorjuun ja muun metsätalouden työn kesken.

Työvoimatutkimuksen mukaan metsätalouden työttömyysaste oli 6 prosenttia vuonna 2006. Ennakotiedot kuluvalta vuodelta osoittavat samansuuruisia työttömyysastetta. Työvoimahallinnon tilastojen noin 1 800 työtöntä metsäalan työnhakijaa elokuun lopulla viittaa kuitenkin hieman korkeampaan työttömyysasteeseen.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus on kuu-kausittainen, työikäisiin kohdistuva otantatutkimus (ks. sivu 31). Työvoimaestimaattien epätarkkuuden vuoksi ennusteet ovat vain suuntaa-antavia.

Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa metsätalous käsittää metsänkasvatuksen ja puunkorjuun sekä alan palveluorganisaatioiden ja -yritysten toiminnan. Metsätalouden töille, toimihenkilötyötä lu-

kuun ottamatta, on ominaista suuri vuodensisäinen kausivaihtelu. Esimerkiksi markkinapuun hakkuut ovat yleensä loka–maaliskuussa 5–6 ja touko–heinäkuussa 2–3 miljoonaa kuutiometriä kuukaudessa. Hakkuiden vaihtelun työvoimavaikutusta tasoittaa metsänhoitotöiden huippusesongin ajoittuminen touko–kesäkuuhun. Kuitenkin on tavallista, että osa metsureista ja koneenkuljettajistakin on osan vuotta lomautettuina.

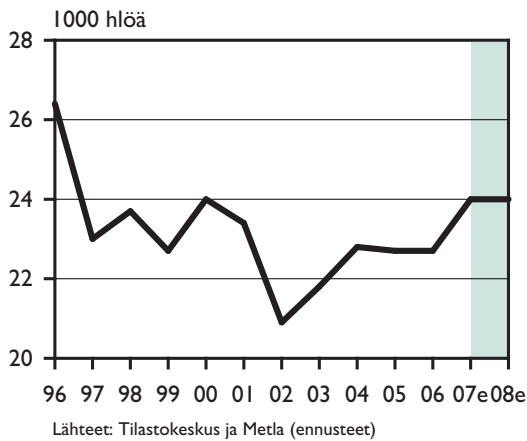
Suurta vaihtelua on myös ammattiasemaltaan yrittäjiin ja yrittäjäperheenjäseniin kuuluvassa ryhmässä. Ympärivuotista puunkorjuu-urakointia tekevien yrittäjien lisäksi tähän ryhmään kuuluu osavuotista korjuu-urakointia tekevät yrittäjät sekä myös omissa metsissään metsänhoito- ja puunkorjuutöitä tekevät metsätalousyrittäjät ja metsänomistajat. Metsätaloudessa on vuoden mittaan paljon lyhytaikaisia työjaksoja. Nämä piirteet vaikeuttavat esimerkiksi työlajeittaisten työpanosten arviointia.

Metsäteollisuusyrityksiin, Metsähallitukseen ja metsänhoitoyhdistyksiin työsuhteessa olevat metsäkoneurakoitsijat tekevät valtaosan (noin 90 %) hakkuista ja lähes kaiken puutavaran metsäkuljetuksen. Yksityinen metsänomistaja siis myy leimikkonsa pääsääntöisesti pystykaupalla, jolloin ostajayritys organisoii puunkorjuun, jonka käytännössä hoitaa metsäkoneurakoitsija alihankkijana. Moottorisahatyötä tekevät metsurit ja metsänomistajat tekevät loput 10 prosenttia hakkuista. Koneyrittäjien liiton mukaan korjuu-urakoitsijoita on noin 1 300, ja heillä on palkattuja koneenkuljettajia noin 4 000. Metsäkoneyritykset ovat tyypillisesti pieniä perheyrityksiä, joilla on tavallisimmin yksi tai kaksi

Metsätalouden työlliset 2004–2006 keskimäärin, henkilöä.

Ammattiasema	Työlliset
Toimihenkilöt	6 800
Työntekijät	8 800
Palkansaajat yhteensä	15 600
Yrittäjät ja yrittäjäperheenjäsenet	7 100
Metsätalous yhteensä	22 700

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Metsätalouden työlliset 1996–2008e.

hakkuukonetta ja metsätraktoria. Myös osa metsureista on yrittäjän asemassa. Vilkkaimpina puunkorjuukuukausina ammattimaisessa puunkorjuussa on noin 6 000 miestä. Hakkuukoneita on työmailla silloin noin 1 800 ja metsätraktoreita noin 1 900.

Ennakoidut kotimaisten hakkuiden lisäykset (ks. luku 3.2) ovat nostaneet esiin myös huolen työvoiman ja korjuukaluston riittävydestä. Toisaalta se on nähty myös otollisena aikana tehostaa resurssien käyttöä esimerkiksi vuodenaikaista vaihtelua tasaamalla, jolloin ei välttämättä tarvittaisi uusia resursseja. Ehkä muutosta ennakoivat kuluvan vuoden kesähakkuut, jotka olivat ennätykselliset. Juuri vuotuisen työkuorman epätasaista jakautumista vuodenaikojen kesken on pidetty yhtenä tärkeimmistä syistä siihen, että kiinnostus alan töihin ei ole ollut riittävää. Koneenkuljettajakoulutukseen tulee vielä opiskelijoita tyydyttävästi (noin 400 vuosittain), mutta opintojen keskeyttäminen ja valmistuneiden siirtyminen muille aloille vaikeuttavat tilannetta. Kiinnostus perinteiseen metsurikoulutukseen on romahtanut.

Uutta työtä metsäalalla on syntynyt ennen kaikkea hakkuutähteiden ja pienpuun korjuusta ja hakettamisesta energiakäyttöön. Tämä työ on suurelta osalta integroitunut raakapuun korjuuseen. Noin 500 urakoitsijaa toimii energiapuun korjuussa ja haketuksessa. Myös erilaisia metsäpalveluyrityk-

siä on syntynyt lisää, kun metsätalouden töitä on kilpailutettu aikaisempaa enemmän, ja kun keski-ikäntään korkea ja aikaisempaa kaupungistuneempi metsänomistajakunta entistä enemmän tarvitsee alan palveluita.

Monet toiminnot ovat lähellä metsätalous -toimialaa, vaikka ne eivät siihen tilastoinnissa kuulukaan. Tällaisia ovat esimerkiksi raakapuun autokuljetukset, jotka työllistävät noin tuhat yrittäjää ja pari tuhatta kuljettajaa sekä metsänparannustyöt, joihin liittyviä urakoiteja tekee noin 350 urakoitsijaa.

Kun metsäteollisuuden ja Metsähallituksen tekemisissä hakkuissa, jotka ovat lähes 85 prosenttia teollisuuspuun hakkuista, konehakkuun osuus on noussut 98 prosenttiin, niin työn tuottavuuden parantamismahdollisuudet ovat rajoitetut. Niistäkin hakkuista, jotka metsänomistajat itse organisoivat (hankintahakkuut), metsänhoitoyhdistysten tai muiden palveluntarjoajien omat tai värvätyt korjuukoneketjut tekevät noin puolet. 2000-luvulla työn tuottavuuden kasvu onkin ollut keskimäärin vain 2,2 prosenttia vuodessa. Hankintahakkuissa konekorjuun osuus voi vielä kasvaa, mutta metsänviljelyssä ja taimikonhoidossa koneellistamismahdollisuudet ovat vähäiset; istutuskoneiden käyttö on kuitenkin lähtenyt alkuun. Hakkuista olisi lisäksi tarvetta suunnata entistä enemmän suometsiin, ja muuten lisätä erityisesti harvennushakkuita, mitkä molemmat painotukset ovat omiaan hidastamaan tuottavuuskehitystä.

Metsätaloudessa työn tuottavuus (arvonlisäys suhteessa työpanokseen) laski Tilastokeskuksen mukaan 0,3 prosenttia vuonna 2006. Pääoman tuottavuus (arvonlisäys suhteessa pääomakantaan) sen sijaan hieman nousi (0,4 %).

Metsätalouden työvoimakustannukset olivat 389 miljoonaa euroa vuonna 2006 (Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito), joten ne kasvoivat pari prosenttia. Palkansaajaa kohti laskettu työvoimakustannus oli 25 600 euroa, mikä on viisi prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Työvoimakustannusten osuus metsätalouden kokonaistuotoksesta oli 11 prosenttia vuonna 2006.